

DOKUMENTY A FORMULÁRE POUŽÍVANÉ V ZASIELATEĽSTVE

Miloš Poliak¹

1 Úvod

V súčasnom období, s ekonomickým rastom SR, narastá aj význam zasielateľstva. Príkazca sa podieľa na zmene vlastníctva tovaru, zasielateľ sa podieľa na celkovom zabezpečení týchto zmien a dopravca sa podieľa na premiestnení tovaru. To znamená, zasielateľ zabezpečuje obstaranie prepravy vecí a ďalších služieb súvisiacich s prepravou, ako sú skladovanie, balenie, colné odbavenie zásielky pod vlastným menom a na vlastnú zodpovednosť, za čo mu patrí odmena vyplatená príkazcom.

Z dôvodu uľahčenia práce príkazcom a zasielateľom, medzinárodné združenie zasielateľských zväzov FIATA vydalo viacero dokumentov a formulárov, ktorých poslaním nie je ujednotiť iba formálnu stránku ale predovšetkým obsah dokumentov používaných v zasielateľstve.

2 Dokumenty a formuláre FIATA

Medzi medzinárodne zjednotené dokumenty, ktoré vypracovalo medzinárodné združenie zasielateľských zväzov FIATA z dôvodu zjednotenia ich formálnej a obsahovej stránky patria dokumenty:

- FIATA FCR – Špeciálne potvrdenie o prevzatí zásielky,
- FIATA FCT – Špeciálne potvrdenie o odoslaní zásielky,
- FIATA FWR – Potvrdenie o prevzatí zásielky do skladu,
- FIATA FBL – Konosament FIATA pre multimodálnu prepravu,
- FIATA FWB – Multimodálny nákladný list.

Z medzinárodne zavedených formulárov FIATA ide o formuláre:

- FIATA FFI – Zasielateľský príkaz FIATA,
- FIATA SDT – Prehlásenie odosielateľa pre prepravu nebezpečného tovaru,
- FIATA SIC – Hmotnostná deklarácia odosielateľa pre multimodálnu prepravu.

Zväz logistiky a zasielateľstva SR je jediným subjektom na Slovensku, ktorý je oprávnený svojim členom poskytovať dokumenty FIATA FBL a FIATA FCR. Tieto dokumenty slúžia ako akreditívne doklady pri realizácii náročnejších obchodných prípadov. Vzhľadom na to, aby sa v praxi zvýšilo ich využívanie si používanie týchto dokumentov podrobnejšie vysvetlíme v nasledujúcej časti.

¹ Ing. Miloš Poliak, PhD; Katedra cestnej a mestskej dopravy, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline; Univerzitná 1; 010 26 Žilina; tel.: 041/513 3531; Milos.Poliak@fpedas.utc.sk

3 FIATA FBL

FIATA FBL (FIATA B/L) je bezpochyby dosiaľ najvýznamnejším a najprepracovanejším zasielateľským prepravným dokladom, ktorého význam je v stále viacej expandujúcej multimodálnej preprave už nezastúpiteľný.

The image shows a blank FIATA FBL form. The form is divided into several sections for data entry. At the top right, it says 'FBL' and 'NEGOTIABLE FIATA MULTIMODAL TRANSPORT BILL OF LADING'. Below this, there are fields for 'Consignor', 'Consigned to order of', 'Notify address', 'Place of receipt', 'Place of delivery', 'Ocean vessel', 'Port of loading', 'Port of discharge', 'Marks and numbers', 'Number and kind of packages', 'Description of goods', 'Gross weight', and 'Measurement'. There are also fields for 'Declaration of interest of the consignee in timely delivery' and 'Declared value for ad valorem rate'. At the bottom, there are fields for 'Freight amount', 'Freight payable at', 'Place and date of issue', 'Cargo insurance through the undersigned', and 'Number of Original FBL's'. A large 'specimen' watermark is overlaid on the form.

Consignor	FBL			
Consigned to order of	NEGOTIABLE FIATA MULTIMODAL TRANSPORT BILL OF LADING			
Notify address	Issued subject to (PRACTICE Rules for Multimodal Transport Documents (ICC Publication 655))			
Place of receipt	ICC			
Ocean vessel	Port of loading	Place of delivery		
Port of discharge				
Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement
according to the declaration of the consignee				
Declaration of interest of the consignee in timely delivery (Clause 6.2)			Declared value for ad valorem rate according to the declaration of the consignee (Clause 7 and 8)	
The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the Standard Conditions printed overleaf.				
Taken in charge in apparent good order and condition, unless otherwise noted herein, at the place of receipt for transport and delivery as mentioned above.				
One of these Multimodal Transport Bills of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the goods, in Witness whereof the original Multimodal Transport Bill of Lading of this tenor and date have been signed in the number stated below one of which being accomplished the others to be void.				
Freight amount	Freight payable at	Place and date of issue		
Cargo insurance through the undersigned ☐ not covered ☐ Covered according to attached Policy	Number of Original FBL's	Stamp and signature		
For delivery of goods please apply to:				

Obr. 1 Konosament FIATA FBL

FIATA FBL ako náložný list umožňuje vydanie prepravovanej zásielky na základe predloženia originálu tohto konosamentu. FIATA FBL môže byť vydaný ako doklad prevoditeľný (t.j. na rad – prevoditeľný tzv. rubopisom na meno alebo na doručiteľa), ale i ako doklad neprevoditeľný. FIATA FBL je obchodovateľný, pokiaľ nenesie označenie „non negotiable“. FIATA FBL môže byť vydaný i ako námorný konosament (B/L).

Časovo je ručenie zasielateľa vymedzené na úsek medzi prevzatím a vydaním tovaru. Podmienky FIATA FBL presne definujú podmienky pre ručenie zasielateľa. V prípade, že zasielateľ vystavuje FIATA FBL, zodpovedá za realizáciu prepravy v plnom rozsahu, tzv. obmedzenej zodpovednosti dopravcu tak, ako je stanovené príslušnou medzinárodnou dohodou alebo v rámci kogentných ustanovení konkrétneho práva štátu, kde bol tento konosament vystavený.

Tzv. zvláštna úprava zodpovednosti zasielateľa bola zavedená podľa Pravidiel UNCTAD/ICC podľa toho, či konkrétna vykonávaná multimodálna preprava obsahuje vodnú (námornú alebo riečnu) prepravu. V prípade, že preprava zahŕňa vodnú prepravu, preberá zasielateľ vydaním FIATA FBL základnú zodpovednosť za výšku 666,67 SDR (ZPČ) za balený kus alebo prepravnú jednotku, či 2 SDR (ZPČ) za jeden kg hrubej hmotnosti stratenej alebo poškodenej zásielky (platí vyššia čiastka). Tieto obmedzenia zodpovednosti vychádzajú zo zodpovednosti námorného rejdara v zmysle Haagsko-visbyských pravidiel. Pokiaľ multimodálna preprava nezahŕňa námorný úsek alebo riečnu plavbu – je limit zodpovednosti zasielateľa 8,33 SDR (ZPČ) za jeden kg hrubej hmotnosti. Pokiaľ je možné pri multimodálnej preprave priradiť škodu či stratu určitému úseku, riadi sa rozsah zodpovednosti zasielateľa národným alebo medzinárodným právom, príslušným pre ten ktorý konkrétny úsek prepravy. Zodpovednosť zasielateľa v tomto prípade vychádza z Dohovoru o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave CMR.

Ak je výslovne zmluvnými stranami v zmluve uvedené, môže zasielateľ ako vystavovateľ FIATA FBL zodpovedať taktiež za eventuálne oneskorenie dodania zásielky. Čiastka limitu tejto zodpovednosti potom predstavuje výšku dvojnásobku celkového multimodálneho prepravného.

Aplikácia nášho práva prichádza do úvahy (v multimodálnej preprave, ak jej súčasťou je námorná preprava) najmä vtedy, keď je FIATA FBL vydaný v SR. Pritom sídla dopravcov, či ďalších subjektov podieľajúcich sa na realizácii multimodálnej prepravy nemajú pre túto skutočnosť význam.

Vymedzenie zodpovednosti zasielateľa je potom zhodné s vymedzením zodpovednosti námorného rejdara, ktoré je:

- za škody vzniklé stratou alebo poškodením zásielky 835 SDR (ZPČ) za každý kus alebo prepravnú jednotku alebo 2,5 SDR (ZPČ) za kg hrubej hmotnosti, rozhoduje vyššia čiastka,
- za oneskorené dodanie 2,5 násobok celkového prepravného zásielky, ktorá bola oneskorene dodaná (nie je možné prevýšiť čiastku celkového námorného prepravného),
- celková zodpovednosť však nesmie presiahnuť vyššie uvedené obmedzenie, a to aj v prípade úplnej straty zásielky, v prípade prepravy, pri ktorej k tejto škode došlo.

Záväzné použitie Hamburských pravidiel nemá len dôsledok vo zvýšenej miere ručenia zasielateľov za realizáciu prepravy, ale taktiež predlžuje premlčaciu dobu za škody na prepravovaných zásielkach a za škody z opozdeného dodania zásielky. Táto premlčacia doba je dva roky.

Vydanie FIATA FBL vykonáva kontrolné úlohy zasielateľa, ktoré predovšetkým obsahujú uistenia zasielateľa, že:

- prevzal zásielku, špecifikovanú v dokladoch a že iba on má dispozičné právo voči uvedenej zásielke,
- tovar sa javí v zjavne dobrom stave,
- údaje, uvedené v prepravných dokladoch zodpovedajú príkazu, ktorý obdržal,

- otázka dopravného poistenia bola dohodnutá s odosielateľom,
- je výslovne uvedené, koľko originálov FIATA FBL sa vydáva.

Zasielatelia vydávajúci doklady FIATA FBL majú povinnosť poistiť svoju zodpovednosť vyplývajúcu z ich postavenia MTO v zmysle podmienok FIATA. Iba vtedy môže riadny člen FIATA (v SR ZLZ SR) distribuovať svojim členom, t. j. jednotlivým zasielateľom, doklady FIATA FBL.

V SR vydáva doklady FIATA FBL sekretariát ZLZ SR iba svojim členom na základe všeobecne dohodnutých pravidiel. Formulár dokumentov bol schválený Medzinárodnou obchodnou komorou (ICC) s tým, že plne zodpovedá medzinárodným „Pravidlám UNCTAD/ICC pre multimodálne prepravné doklady“ (zverejnené v publikácii ICC číslo 481). Z tohto dôvodu nesie FIATA FBL logo ICC a vedľa toho i symbol vydávajúceho národného zasielateľského zväzu – Zväzu logistiky a zasielateľstva SR. Zasielateľ – člen ZLZ SR musí riadne preukázať, že má platné poistenie svojej zodpovednosti ako MTO, resp. ako dopravca za realizovanie multimodálnej prepravy. Dokument FIATA FBL má bledomodrú farbu.

4 FIATA FCR

FIATA FCR umožňuje zasielateľovi vydať príkazcovi (odosielateľovi) špeciálny doklad ako oficiálne potvrdenie, že prevzal zodpovednosť za zásielku. Obsahom tohto potvrdenia je prehlásenie zasielateľa o prevzatí zásielky v súlade s podmienkami uvedenými na rube tohto dokumentu. Predovšetkým ide o prevzatie zásielky tzv. v dobrom stave a prevzatie príslušných dispozícií k nakladaniu so zásielkou, resp. s neodvolateľným príkazom ju zasiať príjemcovi, uvedenému v doklade alebo ju držať k jeho dispozícii. Tento príkaz je možné zrušiť iba tým, že originál dokladu FIATA FCR bude vrátený vydávajúcemu zasielateľovi, a to len vtedy, pokiaľ je zasielateľ ešte schopný zrušenie alebo zmenu prepravných dispozícií zabezpečiť.

V praxi sa FIATA FCR veľmi často používa vtedy, keď sa dodáva tovar na parite EXW - zo závodu a pritom je nutné, aby predávajúci preukázal kupujúcemu skutočné splnenie svojej povinnosti vyexpedovania, resp. odovzdania tovaru, čo sa uskutočňuje práve predložením tohto dokladu.

FIATA FCR je možné využiť ako akreditívny dokument. V prípade akreditívu môže predávajúci za vopred stanovených podmienok predložiť FIATA FCR vydaný zasielateľom, aby obdržal platbu od kupujúceho v predajnej cene stanovenej akreditívom. Predávajúci už nemôže disponovať tovarom, ktorý predal zasielateľovi, pokiaľ bol doklad FIATA FCR predaný kupujúcemu. Doklad FIATA FCR sám o sebe nie je cenným papierom a taktiež nie je obchodovateľným.

Pri vydaní FIATA FCR musí zasielateľ predovšetkým zabezpečiť, aby:

- on alebo jeho agent (filiálka, medziasielateľ) prevzal popísanú zásielku a aby iba on mal právo s popísanou zásielkou disponovať,
- zásielka sa javila byť v dobrom stave,
- údaje na dokladoch presne zodpovedali udelenému príkazu,

- podmienky prepravných dokladov (B/L atď.) neboli v rozpore so záväzkami prevzatými v rámci FIATA FCR.

Zasielateľovi sa doporučuje, aby svoju zodpovednosť kryl poistením v súlade s požiadavkami FIATA FCR. Pokiaľ dodanie zásielky príjemcovi nezávisí na predkladaní tohto dokumentu, vydávaný je iba jeho originál. V prípade, že sú potrebné ďalšie kópie, majú sa používať formuláre s predtlačou „Copy not negotiable“.

The image shows a FIATA FCR (Forwarders Certificate of Receipt) form. At the top right, it features the FIATA logo and the text "FIATA FCR Forwarders Certificate of Receipt ORIGINAL". A box contains the number "No. 0000000" and the code "YU". Below this, there are fields for "Suppliers or Forwarders Principals" and "Consignee". The main body of the form is a table with five columns: "Marks and numbers", "Number and kind of packages", "Description of goods", "Gross weight", and "Measurement". A large, semi-transparent "SPECIMEN" watermark is overlaid on the table. Below the table, there is a section for "Remarks" and "Instructions as to freight and charges". At the bottom right, there are fields for "Place and date of issue" and "Stamp and signature".

Suppliers or Forwarders Principals

FIATA FCR
Forwarders Certificate of Receipt
ORIGINAL

No. 0000000 YU

Consignee

Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement
SPECIMEN				

according to the declaration of the consignor

The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the General Conditions printed overleaf

We certify having assumed control of the above mentioned consignment in external apparent good order and condition

* Forwarding instructions can only be cancelled or altered if the original Certificate is surrendered to us, and then only provided we are still in a position to comply with such cancellation or alteration.

Instructions authorizing disposal by a third party can only be cancelled or altered if the original Certificate of Receipt is surrendered to us, and then only provided we have not yet received instructions under the original authority.

at the disposal of the consignee

with irrevocable instructions*

to be forwarded to the consignee

Remarks

Instructions as to freight and charges

Place and date of issue

Stamp and signature

Text authorized by FIATA, Copyright FIATA / Zurich - Switzerland 2.02

Obr. 2 Dokument FIATA FCR

FIATA FCR, dokument zelenej farby (pozri obr. 2), je zavedený aj v SR, kde je k dispozícii členom Zväzu logistiky a zasielateľstva SR (ZLZ SR). V SR sú na rube tohto dokumentu uvedené Všeobecné zasielateľské podmienky ZLZ SR (v angličtine), ktorými sa je povinný zasielateľ riadiť. Formálne sú tieto dokumenty taktiež medzinárodne unifikované (sú označené logom FIATA) a v našich podmienkach navyše nesú označenie Zväzu logistiky a zasielateľstva SR. Doklady FIATA FCR vydáva sekretariát ZLZ SR už niekoľko rokov. Číslovaná sada pozostáva z originálu a troch kópií. Na prednej strane sa uvádza odosielateľ, príjemca, číslo „pozície“ zasielateľa, značky a čísla tovarov, počet a druh a popis tovaru, hrubá hmotnosť a rozmery – podľa deklarácie odosielateľa. V spodnej časti je uvedený text: „Potvrďujeme, že sme prevzali kontrolu nad vyššie uvedenou zásielkou vonkajškovo v dobrom stave a podmienkach – k dispozícii príjemcovi s neodvolateľným príkazom, resp. k dodaniu príjemcovi.“ Ďalej sú popísané podmienky možného zrušenia alebo zmeny zasielateľského príkazu. Nakoniec sa uvádza miesto a dátum vydania – pečiatka a podpis.

Internetové noviny pre rozvoj
logistiky na Slovensku.
ISSN: 1336-5851